

Ondřej ŠÁRO

Duely v českých zemích raného novověku

Diplomová práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 2009, 119 s.

V historicko-antropologickém diskurzu hraje důležitou roli výzkum konfliktů v kolektivní i individuální rovině. Fyzický, slovní, právní či politický konflikt je chápán jako prostředek obrany individuální cti či kolektivních zájmů, které byly zvenku ohroženy nestandardním jednáním. Další kategorií, jež má v historicko-antropologických výzkumech nezastupitelné místo, je kategorie rituálu, která ukotvuje postavení jednotlivce ve společnosti na základě kulturně definovaného opakovaného jednání. Oba tyto aspekty se propojují v případě duelů, které lze chápat jako formu ritualizovaného fyzického konfliktu, který pomáhá ochránit ohroženou čest jednotlivce.

Problematiku duelů ve šlechtickém prostředí raného novověku si za téma své diplomové práce vybral Ondřej Šáro. Jde o výběr chvályhodný, protože duelům nebyla v českém dějepisectví věnována zatím velká pozornost. Snad právě z toho důvodu však lze Šárovi vytknout, že zejména s právním rozbohem a normativním rámcem celého tématu, který v literatuře zpracován byl, ve své diplomové práci příliš nepracuje. Naproti tomu se s velmi hlubokým ponořením věnoval zahraniční literatuře ke zvolenému tématu. Zejména v úvodních dvou kapitolách se zabývá rekapitulací zahraničního bádání o duelech a metodologickými přístupy k problematice cti, kterou chápe jako stěžejní kategorii zvoleného výzkumu. Pravdou je, že nestejný prostor však věnoval rituálu a jeho ukotvení v historicko-antropologické metodologii. Přestože výkon na tomto poli je úctyhodný, nelze nezaznamenat, že tyto „úvodní“ kapitoly představují větší část diplomové práce a od samotného analytického zpracování tématu v českém prostředí působí částečně odtrženě, protože Ondřej Šáro jejich poznatků využívá pouze v omezené míře. Snad až příliš podrobný je také rozbor duelových pravidel v 19. století, který – ačkoliv mohl být pro diplomanta jakýmsi vodítkem pro uchopení svých pramenů – značně překračuje zvolený časový rámec diplomové práce.

Stěžejní část diplomové práce představuje rozbor písemností uložených ve sbírce Stará manipulace Národního archivu v Praze se vztahem k problematice duelů v raném novověku. V této souvislosti je třeba připomenout i jazykovou a paleografickou náročnost zkoumaných písemností. Z dalších pramenů pak diplomant využil dobových cestopisů a deníkových zápisů. Jejich interpretace v textu však působí spíše neorganicky, když jsou postupně představo-

vány jednotlivé zmínky o duelech v těchto pramenech. Z hlediska budoucího výzkumu by také bylo vhodné představit další pramenná východiska. Z heuristického a časového ukotvení práce pramení dva problémy, se kterými se musel diplomant potýkat. Ten první souvisí se skutečností, že ačkoliv raněnovověká společnost znala tento ritualizovaný způsob obrany osobní cti a zejména v prostředí šlechty jej využívala, neexistoval ještě daný normativní rámec. Negativní normu tak spíše vytvářely protiduelové mandáty panovníka, který v soubojích viděl ohrožení své pozice. Z neexistence normativního rámce pak vyplývá druhý problém – sémantický. Diplomant si uvědomuje, že ne všechny souboje, šarvátky, potyčky a rvačky, které mu prameny ze Staré manipulace nabízejí, lze považovat za duely, sémantická analýza však zůstala spíše v náznacích. Naopak oceňuji, že Ondřej Šára ve většině případů nesklouzl k prostému popisu těchto konfliktních situací a pokusil se je pojmout z hlediska důvodů, časového a místního ukotvení či průběhu. Z hlediska struktury této kapitoly si nejsem jist samostatným zařazením kapitol o alkoholu a hazardních hrách, které bych spíše považoval za příčiny konfliktních situací.

Na diplomové práci Ondřeje Šára oceňuji zejména volbu nesnadného tématu a hluboký ponor do cizojazyčné literatury. Po jazykové stránce a z hlediska historického řemesla jsem v diplomové práci neshledal závažnější prohřešky. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a na základě uvedených skutečností ji navrhuji ohodnotit již stupněm **velmi dobře**.

Zlatá Koruna 25. 5. 2009

PhDr. Pavel Král, Ph.D.